

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

Egy jubiláló ország.

F. A míg az egyház legidősebb leányának, Franciaországnak a kormánya a tervszerűen dolgozó gyűlölet fortélyai-val viszályt igyekszik támasztani a francia nemzet és a pápa között, hogy a viszály hevében halálos csapást mérhessen a francia katolicizmusra, addig egy másik, tiszta katolikus államkormány, jubiláris örömezők között ujtja meg és fűzi szorosabbra az egyházzal kötött szövetséget, fényes kormányzati eredmények feltárással bizonyítja az egész világ előtt, ennek az áldásos szövetségnek országgyarapító kihatásait.

A kis, de gazdag és nagyszerűen virágzó Belgium, az egyház legfiatalabb leánya, kettős jubileumot ül. Most van 75-ik éve annak, hogy vitéz fiai kivívták országuk függetlenségét és 20-ik évfordulója annak az emlékeztető és Belgium történetében forduló pontot jelző eseménynek, hogy a liberálisok bukásával katolikus kormány vette át az országügyek vezetését.

A belga püspöki kar a kettős jubileum alkalmából közös főpásztori körlevelet adott ki, melyben magasztaló szavakkal emlékszik meg az országos közjólét felvirágzásáról.

A helyesen felfogott és buzgón felhasznált szabadság oltalma alatt — mondja a körlevél — a vallás fellélegzett és az egész országban új élet keletkezett. A hadsereg és az összes államintézmények csodálatos gyorsasággal fejlődtek. Az ipar és kereskedelem a gyarapodó virágzás folyamatában van, a népesség szaporodik, a városok nagyobbodnak és szépülnek. A mezőgazdaság, mely az észszerű haladás követelményeinek meghódolt, diadalmas versenyben viszi termékeit a kül- és belföldi piacokra. A tudományok és a művészetek eredményesen műveltetnek, a közműveltség mindinkább szélesebb körökre terjeszti ki hódításait. Egy új, keresztény szellemtől átlengett törvényhozás kiterjedt jogokat biztosított a népnek, a munkások és a szegények javára közjóléti intézményeket alkotott, melyekben az Irás szava szerint az irgalmasság és az igazság, az igazságosság és a béke testvéri ölelésben találkoznak.

Ez a büszke magasztalás, melylyel a belga püspökök hazájuk virágzó jólétének hódolnak, sokat nyer jogosultságban és sulyban, ha meggondoljuk, hogy Belgium gazdagsága és kulturális ereje főképen azért fejlődött oly rohamosan, mert annak fejlesztésében a 20 év óta uralmon levő

katolikus kormányok páratlan tevékenységet fejtettek ki.

Az iskolák száma a katolikus uralom alatt 27 százalékkal szaporodott, 1700 új tanintézet keletkezett, melyekkel az ország közoktatási szükségletei teljes kielégítést nyertek. A betegségek és balesetek által okozott nyomor enyhítésére ötezernél több társulat és intézet létesült, melyek egytől-egyig állami támogatásban részesülnek. Hat kitűnő törvény tartalmazza a munkásügyet, milliók fordítanak évenként a szegényebb néposztályok segélypénztárainak gyámlolására. Így 1901-ben a kormány 12 millió frankot juttatott az elaggott munkások pénztárára.

Az államkormányt abba a helyzetbe, hogy ilyen nagyarányú áldozatkészséggel segíthesse a társadalmi szervezeteket, az a jól bevált takarékosági rendszer hozta, melyet az állambevételek egész vonalán meghonosítania sikerült. Amíg a liberális kormányok évről-évre deficittel dolgoztak s 1878—1884. nem kevesebb, mint 59 milliónyi hiánnyal terhelték meg az országot, addig a katolikus kormányok minden esztendőben jelentékeny felesleggel zárják le az ország költségvetését.

A jól kormányzott ország kitűnő

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Mire jó a vakáció?

A felnőttek vakációjáról szólunk most, azokról, a kik egy évi fáradságos munka után, melyet az élethivatás kötelességeinek teljesítése közben végeztek, pihenésre szorulnak.

Első sorban pedig az értelmi pályák munkásairól esik itt szó, a kikre nézve a mindennapi munkának hosszabb-rövidebb időre való megszakítása, igazi életszükséglet.

Az orvosok osztályozzák az életpályákat és megállapítják, hogy melyek azok a pályák, melyek legjobban emésztik az életerőt. Senki sem tagadhatja, hogy egy ilyen osztályozás teljesen megbízható és megokolt alappal bírhat, mert hiszen a különféle pályákon végzendő munkának természete az ember testszervezetére és szellemi erőire különböző hatást gyakorol. Vannak munkák, melyek a testszervezet rendes működését nem bénítják és a szellemi erőnek túlfeszítését nem igénylik; vannak, melyek az idegeket idő előtt megörlik, a lélek erejét megsibbasztják és kimerítik.

Az orvosi tudomány és osztályozás azonban megelégedezik egy valamiről, minden emberi erő-

nek és munkakedvnek legveszedelmesebb ellenségeről, a mindennapiságról.

Természetes, hogy a mindennapiság csak az értelmi pályákon lép fel, mint bénító akadály, mint egy olyan mostoha körülmény, melylyel az ember egész szellemi erejének nehéz harcokat kell vívnia. Ezekben a harcokban emésztődik fel munkabírásunk és munkakedvünk javarésze.

Mindennap egy és ugyanazt a szellemi munkát végezni, mindennap pörös aktákat forgatni, bújni a törvény könyvet, kutatni a pörök tárgyát képező tények és események szálait, mindennap tanítani, naplót és könyveket vezetni, számadásokat csinálni, felekkel tárgyalni, emberekkel vesződni, szóval egy szellemi életpályán szakadatlanul, nap-nap után kimért, megszabott munkát folytatni, ez az, ami a munkabírást és a munkakedvet iszonyúan emészt, a lélek erejét gyors lépésekkel a kimerülés sivársága felé viszi.

A mindennapiságnak ez a bénító, sőt romboló hatása annál nagyobb, minél szorosabb maga a mindennapiság és minél nagyobb megerőltetéssel jár a végzendő munka. A kinek a szó szoros értelmében mindennap, még a vásár- és ünnepnapokat sem véve ki, szellemi alkotó tevékenységet kell végeznie, minő például a tanítás, a nevelés, a bírósági vagy közigazgatási ténykedés, ujságírás stb,

arról biztosan állíthatjuk, hogy az ereje sokkal hamarabb merül ki, mint másoké, a kik nem állanak a mindennapiságnak olyan szoros nyomása alatt.

Ennek a kedvet rontó, erőt sorvasztó mindennapiságnak egyetlen ellenszere, mely ha nem is hártja el annak hatásait, de legalább csökkenti azokat, a vakáció, a munkának egy időre való megszakítása.

Most már a további filozofálás helyett nézzünk be egy olyan embernek a vakációi szórakozásába, a ki nehéz, fáradságos szellemi munkának a jármát húzta mindennap, tizenegy álló hónap alatt.

Az alpesi hegyvidéknek egyik nagy forgalmú állomásán körülbelül 40—45 évesnek látszó, sápadt arcú és mogorva külsejű férfiú szállt ki, kis bőrrönddel a kezében. Alig hagyta el a vasúti kocsit, pörölni kezdett az éppen arra siető kalauzzal, a távolabb állók előtt ismeretlen okból. Lármás és szemrehányó hangon beszélt, majd egy ideges kézmozdulattal pedgyászcédulát nyújtott át egy oda vetődött hordárnak.

A még mindig lármázó és a kalauz feleleteitől egyre ingerültebbé lett férfiú mellett nem sokára egy előkelően öltözött nő állott meg, a kit

közállapotainak ezen képe mellett felvetjük a kérdést, igaz-e, hogy a latin népfajok tagadhatatlan hanyatlásának oka abban rejlik, hogy ezek a népfajok a katolikus vallás erkölcsi befolyása alatt megsorvadva, nem képesek többé győzedelmesen résztvenni abban a világversenyben, mely a népek és az országok között a legújabb korban kifejlődött?

Ezt a korlátolt és a katolicizmussal szemben gyűlöletes állítást főképp a spanyol-amerikai háború idején hirdette világgá a kozmopolita szellemű sajtó, s azóta ez a sajtó egyre fujja azt a nótát, hogy a latin népeknek, ha menekülni akarnak az őket fenyegető enyészet elől, le kell rázniok magukról a katolicizmus bilincseit, szakítaniok kell az egyház életvezetésével, mely a népek gazdasági erőit békákba veri és az emberi szellemet visszafejleszti a kiskorúság és a maradiság állapotaiba.

Belgium példája fényesen megcáfolja ezt a könnyelműen megkoczkáztatott, rossz akaratú állítást. Ott láthatjuk, hogy a katolikus szellem nem csak hogy nem bénítja a gazdasági haladást, hanem ellenkezőleg, duzzadó erővel viszi azt a fejlődés tetőfoka felé; nemcsak hogy nem akadályozza az emberi szellem kulturális munkáját, hanem inkább a leghatalmasabban fejleszti azt, midőn megnyitja előtte a tudományos kutatásnak biztos tereit, melyeken az emberi ész végzetes tevélyekbe nem eshetik, és midőn megjelöli a művészetek gyakorlásának azon irányait, melyeknek művelése nem ronthatja le a műremekelés alapfeltételét, az erkölcsi ideált.

Am, ha hanyatlanak a latin népfajok, éppen azért hanyatlanak, mert vezetőik régen kivonták magukat a katolikus és általában a keresztény szellem befolyása alól. Az istenfélelemmel együtt kiölték a tisztviselők lelkéből a becsületességet és a jellemet, a néperdekek helyére a szü-

kös párturalom érdekeit ültették, az önzetlen odaadás kötelességeiről megfeledkezve, az egyéni egoizmus törekvéseinek igyekeztek minden téren érvényt szerezni.

Mindezt pedig a liberalizmus okozta, mely a könnyebb vérű latin népek lelkében sokkal nagyobb pusztítást vitt végbe, mint a mérsékeltbb véralkatu, az ideálokért nehezebben hevülő, de az ideálok tiszteletét szívósabban megtartó germán népeknél. De csak térjenek vissza a latin népek a keresztény szellemhez, Belgium példájára újra gyarapodni és virágozni fognak.

Vád és védelem.

Nyitramegyének a nemzetiségi viszonyok tanulmányozására kiküldött bizottsága a vármegye tavaszi közgyűléséhez intézett jelentésében, melyet gróf Esterházy János állított össze és tett közzé, a fogyasztási szövetkezetekre is kiterjesztette figyelmét. Az illusztris szerző, a ki a szövetkezeti ügy iránt meleg rokonszenvvel viseltetik, a füzet egyik helyén felemlíti azt a sajnósan tapasztalt körülményt, hogy némely vidéken, még éppen ott, a hol a nép a fogyasztási szövetkezetek révén gyarapodik, ezen szövetkezetek vezetése olyan emberek kezébe került, a kik magyar szempontból kifogásolhatók. Így van ez — a füzet szerint — Dojcsón, Stepanón és más helyeken.

A stepanói plebanos Jámber Péter úr, aki bár megyebizottsági tag, az említett füzetet, mint állítja, meg nem kapta s így csak későn értesült a személyére vonatkozó vádról, terjedelmes nyilatkozatot küldött be hozzánk, melyből közöljük az alább következőket. Kijelentjük azonban, hogy a teljes tényismeret hiánya folytán nem áll módunkban pro vagy contra véleményt nyilvánítani az ügyről, azt azonban az igazság érdekében el nem hallgathatjuk, hogy gróf Esterházy János úr, biztos tudomásunk szerint, nem csak szolgabírók és jegyzőktől szerezte be információit, hanem másoktól is, a kik ha olyasmit közöltek vele, a mi a valóságnak meg nem felel, akkor egyszerűen tévedtek, de semmiesetre sem követtek el célzatos ferdtést, vagy rossz akaratú rágalmazást.

Ezekután adjuk a szót a nyilatkozó plebanos úrnak:

tanyája volt. Az apa az egész idő alatt fel sem tekintett, szemét mereven leszegezve, komor kedély életnek borongó képeinél látszott időzni. Nejének a magaviselete több vidámságot és eleveniséget árult el. Szemét nyugodtan fürkésző tekintettel járatta végig a nagy vendég társaságon, a hogy azt tenni szokták olyan emberek, a kiknek ezer és egy okuk van arra, hogy ne érezzek magukat utolsóknak, abban a társaságban, a melyben vannak. Az az ezeregyedik ok pedig, mely őket erre az önérzetre sarkalja, nem más, mint az, hogy a rangjuk tele van előkelőséggel, lelkök műveltséggel, zsebök pénzzel.

Az előkelő magaviseletű nő beszédes szeméből annyit ki lehetett olvasni, hogy nagyon szeretne kifejezést adni gondolatainak, de bizonyára férje iránti kíméletből ő is a némaság csendjébe húzódott vissza. Mellette ülő két fiának az ajakáról sem rebbent el akárcsak egy árva szó is. Halvány arcaikon a bágyadt unalom kifejezése ült, izetlenül ették ételüket, szemökkel állandóan anyjukon csüngtek, míg atyjokra csak úgy lopva vetettek egy-egy felénk pillantást.

A ki a némaságával feltűnést keltett kis társaságot jól szemügyre vette, az azonnal tisztában lehetett azzal, hogy a család fejének visszataszító ridegsége uralkodik a család többi tagjainak ke-

„A nemzetiségi viszonyok tanulmányozására kiküldött bizottság jelentésében alulirotról és Tomcsok Mihály dojcsi plebanosról azt olvassom, hogy mi magyar szempontból kifogásolhatók vagyunk. Ugyan miért? Semmi másért, csak azért, mert Szále Lajos szentlői főbíró szolgáltatva az adatokat. Régi közmondás: tiszta forrásból tiszta víz eszorgedez, a milyen a forrás, olyan a víz is. Szále Lajos úr rólam már két ízben olyan értelmű jelentést küldött a közigazgatási bizottsághoz, hogy a stepanói r. kath. iskolában a magyar nyelv nem tanítatik, nincsenek magyar olvasókönyvek es fálitáblák, pedig saját szemével láthatta, hogy vannak. Én a közigazgatási bizottságnak kereken megírtam, hogy e jelentések hamisak, mert iskolánkban két törzsgyökeros magyar tanítónót alkalmazunk, Pataky Hermin és Gizzella tanítónóket, akik alig tudnak tótol, magyar ünnepeleket rendezünk, mult évben szép Deákünnepélyt rendeztünk magyar szavallatokkal és énekekkel, magyar zenével. Stepanón alakítottam zeneegyletet és az első dal, a melyet megtanultak: „Isten áldd meg a magyart“, második a „Szózat volt. Hát kell-e jobban kidomborítani a magyar szellemet, de hát a személyeskedés és gyűlölet elvakította a szemót és gonoszszá tette a szívét annak, aki a nemes grófnak ez adatokat szolgáltatva, Azok az urak a magyar szellem terjesztésére és a magyar nyelv megtanulására és megkedveltetésére sehoh hozzá nem járultak, sőt brúszk modorokkal, ázsiai basáskodásaikkal örökre elidegenítették az embereket, ezek a magyar befolyásnak a felső vidéken valóságos megölő. És azok a bírságok, a melyekkel az embereket sanlyangatják, hallatlanok. Stepanón Szále Lajos főbíró 30 embert kétezer koronára büntetett azért, mert állítólagos községi területen legeltettek, pedig ez a terület az urbéreseké és a legeltető is urbéresék, tehát joguk volt hozzá. Különben is a legelő csupa homokbucka, nincs rajta úgyszólván semmi, tehát milyen arányban volt e bírságolás az okozott kárrol? Vagy, ha az udvarokból esős időben trágyalé folyik, már 30-40 embert idéznek be Szenicre, a bírság legkevesebb 4 korona és egész napi munkamulasztás. A stepanóiak, a mióta Szále főbíró kerületünkben működök, legalább 3000 koronáig bírságoltattak meg. Hát ily módon nem lehet meggyerni az embereket a magyar állameszmének.

Gróf Esterházy János úr miért nem szerez tudomást ezekről és miért nem utazik incognitóban, mint Széchenyi, Eötvös és Vesselényi utaztak hazánkban és Európa többi államaiban, hogy saját tapasztalataikból tanuljanak és tanítsanak. Nem áll az sem, mintha a nép azért nem bízna a tisztviselőket, mert magyarok, amint azt a szerző úr füzetkéje 22. lapján állítja, hanem tartsa szemelött minden magyar tisztviselőt, amit Horác mond: „Imitemur majores nostros etiam adversus infimos esse justitiam servandam“. „Utánozzuk őseinket abban, hogy az alantasak iránt is meg kell őrizni az igazságosságot“.

Jámber Péter,
stepanói plebanos.

Népünnepély a szigeten.

A nyitravárosi Szépítő Egyesület f. hó 7-én a szigeten jótékony célú népünnepélyt rendezett alsókörszékenyi Thuróczy Vilmosné sz. Tóth Zsuzsanna csillagkeresztes hölgy O méltóságának vendöksége alatt.

délyhangulata felett. Egyszersmind észre lehetett venni azt is, hogy az apa természetellenes kedélyállapota valami súlyosabb jellegű bajban bírja a gyökerét. Hogy miben állott ez a baj, az is kis vártatva kitűnt.

Mikor a pincérek az utolsó tányért is elszedték a dűsan megrakott asztalról, a férj meg egy palack bort hozatott magának. A vékony nyakú, aranyos címkes palackból néhány cseppet öntött a poharába, s miután megízlelte a bort, nagy koppanással vágta le a poharat az asztalra. Nyomban rá esengetett, s az elősietett pincért visszaadhatatlan kifejezésekkel és a távolabbi asztalokhoz is hallható, haragtól reszkető hangon leszidta.

A több percig tartó lármá magára vonta a vendéglős figyelmét, a ki csilláptóltag lépett közbe, míg azután ő is jó adag gorombasággal megrakva, lángvörös arccal távozni kényserült. Következett még egy durva „zahlen“ kiáltás, s azután az erősen, és mondanunk sem kell, nagyon kedvezőtlenül megkritizált magyar család, elhagyta a vendéglős terraszát.

Másnap ezen kínos jelenet után, vasárnap volt. A nyaralóhely csinos gót temploma színiúttig telt meg ajtataskodókkal, kik között a fentebb leírt magyar család is jelen volt, de csak az asszony a két fiával, az apa távol maradt.

A ünnepély tulajdonképpen csak d. u. 6 órákor kezdődött s legnagyobb meglepetésünkre az utak is felváltak díszítve s mindjárt a hídnál „Isten hozott“ feliratú díszkapu fogadva a belépőt. A vendéglő közelében a Zoborra nyíló uton jobbra-balra sátrak voltak felállítva, melyek kintütek a maguk egyszerű-égével s a bennük zsongó kedves leánysereggel, mely pezsgőt, virágot, levelezőlapot, confettit stb.-it kínált a közönségnek.

Mindjárt az első sátorban észrevehetőek voltak: Csemniczky Maca, Neuber Mancsi, Modrányi Ilus, Rédeky Emmi és Irenke, Árpássy Janka és Szántó Blanka úrhölgyek, kik bámulatos ügyességgel forogtak a sátorban áruik mentől magasabb értékesítésre végett. Odebb egy másik sátorban pezsgőt árultak: Miorini Adika (Budapestről) Horváthy Juliska, Streichhammer Józsa, Scherk Irma, Waymár Ilonka, Árpássy Mici, Verő Anna és Hirsch Jolán úrhölgyek.

Meg kell említeni ezen ünnepély alkalmával kiadott „Emlék-Album“-ot is, melynek elkészítésére több gondot fordíthattak volna, mert bizony egyik-másik képe bajos ráismerni. Ehhez hasonlóak voltak az elarusító úrhölgyek arcképeivel ellátott levelező lapok is, melyeket azonban mégis mohón vásároltak, kielégítendő az ünnepély magasztos célját. Az „Emlék Album“-ban a főn említett úrhölgyeken kívül még a következők arcképei voltak: Ádam Jenny, Adamovits Gabi és Viola, Bacsa Mariska, Duboviczky Józsa, Fischer Sári és Zsófi, Gerley Ada és Margit, Hirschfeld Irma, Kosa Adika, Ocskay Valika, Pekár Adri, Rippa Lujzi, Szalóky Vilma, Scherk Terecz, Schiller Ella, Szoretics Hilda, Toller Irma, Thuróczy Lenke és Weisz Adél úrhölgyek.

Mindezen úrhölgyek buzgóságáért és szíves fáradozásáért elismeréssel tartozunk, kiknek mind-egyike egy-egy lovag karján igyekezett áruját értékesíteni.

A sürgös-forgás és konfetti röplések közepette csengetést hallunk, mely a „Barium Cirkus“-hoz hív; ez előadást azonban fél órával későbbre halasztották. Később mégis csak megnyílt a nagyszerű Cirkus, melyben Blaskó József könyvkötő igen jó Cirkus igazgatónak, s inasai nagyszerű műlovászoknak bizonyultak, kik a nagyközönség, de kivált a gyermekesereg nagy mulattatására bemutatták betanult művészeit. Az egyetlen „Dummer August“-szellem nélküli előadások mulattatták a néző publikumot. — Említett edemmel a kerékpár korzó is, melyben összesen három versenyző vett részt s közülük a két legszebben feldíszített kerékpár emléket kapott.

1/9-re járt az idő, midőn a színelőadás kezdetét vette, a fürdő jobb oldalán volt fölállítva a nyílt színpad, előtte kétoldalt a padsorok, melyeket a nagyközönség csak félig töltött meg. Elsőnek színe került: „Az egyetlen leány“. A szereplő személyeket valóságos művészeknek ismerjük, s hogy a darab még sem ment úgy mint a közönség várta, az a szerepeknek kevésbé sikerült beosztása volt. Zajos tapsokkal fogadták Krammer Valika k. a. és Szalóky Vilma k. a.

ügyes játékát, Szántó Blanka k. a. túl eleven volt, ami játékára nem volt előnyös Szita László, Bieliczky Kálmán és Gyürky Ferenc urak igazán remekeltek, Tenczer Gyula úr ügyesen adta szerepét, csak a beszéde olykor-olykor igen halk volt, ifj. Huszár István úrról a vőlegény boldogságát nem tudtuk leolvasni, különben ügyesen adta a boldog vőlegényt. A darab után következett Goldberger Rudolfin k. a. szavalata; kitünő szavaló, sokszor elégtette ki a közönséget, mert gyöngye hangja a nyílt színpadon elenyészett, e körülménnyel nem számolt a rendezőség, egészen más szavalni teremben és nyílt színpadon. A „Box és Cox“ darab kitünő előadása után a közönség meglepődéssel hagyta el a színházat s jobbra-balra nézegetett, hogy mikor fog kezdődni az érdekesnek ígérkező velencei éj. Egyszerre csak híre terjedt, hogy a gondolázóknak egy torpedóval való összeütközése folytán a velencei éj nem tartható meg, mert életveszélyes volna a vállalkozás; s így a gondola menet, mely utáni érdeklődés igen fölcsigázta a kedélyeket, a rendezőség legnagyobb sajnálatára elmaradt.

Még színelőadás alatt gyújtották meg a lámpionokat, melyek teljes pompával ragyogtak be a színpadot. S ezeknek andalító fénye mellett költötte el a vendég sereg vacsoráját, miközben Sovánka Nándor híres cigányunk a legkedveltebb magyar nótákat húzta, míg közben egy egy röplentyű villanyozta fel a bús daloktól elerzekegyült kedélyeket. — Az ifjuság egy része vacsora után táncra perdült s a reggeli órákig el sem hagyta a tánctermet.

Ha végig tekintjük az ünnepély lefolyását, észrevehetjük, hogy sokan nem vettek benne részt azok közül is, akikre ugyszólván biztosan számítottak; alighanem féltek a szokott pumpolástól, mely ily alkalommal igen nagy mérvet szokott ölteni, a jelen esetben nem igen tapasztaltuk, habár leghelyesebb volna szabott árakkal föllépni, s így a közönséget sokszor nem hozták zavarba és sokkal többen jelennének meg azok közül, akiket pedig ott szeretünk volna látni. S bár az ünnepély egyes részei meglepően mulattatták a közönséget, egészben véve többet reméltünk. De ez semmit sem von le a fáradhatatlan vezérbizottság érdeméből, mely dr. Rudnay Sándor orsz. képviselő elnöklelte alatt Metzger Ede igazgató, Bócz Antal pénztáros, dr. Babó Tivadar titkár és Gyürky Ferenc városi aljegyző urak szíves közreműködésével minden alkalmat megragadtott a közönség kielégítése végett s mindamellert törekedtek arra is, hogy hulljon a jótékonykás kosarába is. — i.

Levelezés.

Mocsonok, 1904. aug. 9.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Egy, amely kegyeletes, épp oly vallásos és hazafias, fényesen sikerült ünnepélyről óhajtok az alábbiakban beszámolni.

Ezután még gyakran lehet látni a budapestieket, — amint őket a nyaralóhelyen neveztek — a napi sétákon csak az aszszony mutatkozott gyermekeivel, kik anyjuk oldalán szabad folyást engedtek a gyermekkedély játszi vidámságának, de az étkezésnél együtt voltak valamennyien, mindig a régi némaság környezetében. Változást a társaságon csak annyiban lehetett észrevenni, hogy az apa valamivel derültebbnek látszott és nyugodtan viselte magát.

Négy hét folyt le azóta, hogy magyarjainkkal először találkoztunk. Egy szombati napon parkünnepet rendezett a nyaralóhely igazgatósága. A díszbédre ugyanannak a vendéglőnek tágas, gyönyörű terraszán gyűlt egybe a nagy számú közönség, melyen a budapesti magyar családot a fentebb leírt jelenet alkalmával vacsorálni láttuk.

Most is rendes szokásuk szerint külön asztalnál ültek, de már nem hangtalan némaságban, hanem olyan kedélyes társalgás között, minőt a meglepődés és a megbékált szívelet érzései szoktak folyóvá tenni. Az apa arcáról a mogorvaság árnya eltűnt. Szemeiből az öröm derűje sugárzott ki, s ezek a sugarak szakadatlanul áradtak egy kis világra, melyet neje és gyermekei alkottak

körülötte. Ennek a kis világnak az összhangja most már tökéletesen helyre volt állítva. Napja kibontakozott a felhőtömegek közül, holdja zavartalanul hintette szét bájait a tiszta égen, csillagjai ragyogva fénylettek, mint reményteljes örömmel köszöntött hirnökei, az állandó derűnek.

A munkától elgyötört, fáradt és kiszáradt kedélyű emberbe új életkedvet öntött a természet vidám szeme. Mert csodálatos varázsereje van ennek a szemnek. Mosolyog, sir, lobogó tüzet lövel, biztat, rettent, dicsér és fedd, de tekintete mindig felemel és vidámsággal tölti el az érzéseiben elnéptelenedett szívet. Mert szép, gyönyörű a természet szeme a mosolygó hajnal biboros fátyola alatt, szép a rengetegek felett patakzó záporosó hulló özönében, szép a lángoló nap izzó tüzeiben, melynek ereje megtörök a buja alpesi növényzet életszivósságán, szép és vidámitó a természet szeme, amikor kacérol csábit, hogy kapaszkodjunk fel a béceek ormára, gyönyörködni a távolság panorámájában, mikor dicséri bátorságunkat, feddi kislelkűségünket.

Szép és lélekemelő a mindig felséges hegyvidéki természet tekintete, melytől enyhül a fáradtság, elszáll a gond, megolvad a kedély jege, feltörök a ridegség kérge, melylyel a mindennapi munkakötelesség könyörtelen szigora vontat be a

Mocsonok érdemes lelképásztoranak, dr. Bartossik Antalnak tiszteletére, áldozó papságának 25 éves jubileuma alkalmából, a helybeli leányiskola ünnepet rendezett, melyben azonban az egész község részt vett.

Az itt szünetelő tanuló ifjuság, papnövénydekék s az értelmiség fiatalságának bevonásával e hó 8-án az óvó helyiség ünnepien és csak ilyen avatott kezektől megszokott izléssel díszített termében gyűlt össze Mocsonok nagyja és apraja.

Alighogy megérkezett az ünnepelt, kit a vendégek díszes sora kísért, felhangzott a vegyes énekkar bevezető üdvözlő dala, mely tekintve a rendelkezésre álló rövid időt, egész precizitással lett előadva.

Utánna az asztalhoz lépett Filkorn Jenő, új káplánunk rokonszenves alakja, és elmondta szépen kidolgozott, de a megindulás elfogódottságával előadott üdvözlő beszédjét.

Még szebben, öszhangzatosabban hangzott el Losonczy Lászlónak „Fohásza“ mely után következék az est kiváló része: „A celli búcsú.“ Endrődy Sándor megható költeménye, melodramára alkalmazta Kutass Jenő.

Megilletődve, valóban az öröm és élvezet kéjes érzetétől megittasodva könnyes szemekkel hallgatta minden érző lélek ez előadást. A szívhez szóló zenekíséret, lágy, érzelmeteljes, — és a két Traunik nővér: Valika és Ilonka által teljes korrektséggel kifejezésre juttatott akkordjai és ami Eisselle Lajosunknak érzésteljes finomsággal párosult értelmes szavallata, igazán elragadták az embert. Remekelt e három ifjú. Endrődy Sándor költészetének művészi alkotását a fiatal theologus növendék valóban gondteljes művészekkel domborította ki és a két nővér teljesen nyugodt, precíz játéka érvényre emelte, az érzelmek legfinomabb árnyalatát is. Szóval az előadás megütötte a legfinnyásabb várakozás színvonalát.

De mit szóljak a „Tavaszi tündérhez.“ Rudnyánszky Gyulának az alkalomhoz mérten, a kedvestestvérek által — persze itt is az anonymitás leple alatt — pompásan átdolgozott gyermekjátéka-hoz?

Hát ezt látni, hallani és érteni tudni kellett? A szereplők egytől egyig, a nép gyermekei. Többnyire magyarul nem, vagy alig tudó szülők ivadékai. És hallni azok ajkairól az alföldi hangteljes drága magyar nyelvet, látni azt a fesztelen, kedves gyermeki ártatlansággal telt modort és előadást, azt csak mocsonoki ember tudja megbecsülni.

A második honfoglalás ezen gyémantkiadása dicséri a leányiskolát vezető irgalmas testvérek

pihenéstől, az egyéni és családi életörömtől viszsztatartott, sokszor erőszakkal eltávolított szívet.

Mikor aztán a parkünnepi díszbéd véget ért, s a társaság egy része a vendéglő szalonjaiba vonult, a magyarok asztala is megüresedett. Azaz még sem. Az apa ott maradt még. Előtte jégbehűtött boros palack állott, melyből lassan iddogált, ugyszólván kortyonkint, amit különben az iszonyu forróság okozta szomjuságban mások is megselekedtek. Szájában vulkányszerűen füstölő szivar, körülötte pozsgás piros arcu ugrádozó fiúk, kik majd az atyjuk nyakába csimpaszkodtak, majd pedig szilaj kacagás között tréfás szótalányait fejtegették.

Bent pedig, a vendéglő zeneszalonjában, a méltóságos ur felesége klasszikus zongorajátékkal mulattatta a társaságot, ami a méltóságos urnak észrevehetően büszke örömet szerzett.

A parkünnepet követő vasárnapon, a nagy mise alatt a szentélyhez közel levő padok egyikében kiváló uri eleganciával ékeskedő család keltett figyelmet. A budapestiek voltak, most már mindnyájan, — mert a természet vidám szeme az apa szívében a vallásos áhitat szelid érzéseit is életre keltette.

Adieu.

alig 6 évi munkáját. Áldva legyenek érte még haló poraikban is!.. Ez a munka ma ebben a korban, minden jutalmi kilátás, az elismerés minden külső jele nélkül!

Ez a katholicismus ereje! Nem a tömegek, neha fanatikusán megnyilatkozó erőnyilvánulásai-ban jelentkezik, hanem a hivatásokat teljes önmegtadással betöltő nemes lelkek önfeláldozásában nyilvánul az erő.

Nem váltható be arannyal, gyémánttal, mert mindezeknél nagyobb, értékesebb az!

Jutalmát csak az öntudat megnyugvása adja meg. Valutája nincs e földön, az ott van fönt túl a csillagokon! *Egy jelen volt.*

Ujdonságok.

Császka György †.

1826—1904.

A magyar katolikus egyháznak mély gyászosa van.

Kalocsa érseke, a páratlan szívjóságáról országsszerte híres, papi és hazafiúi érényekben kimagasló, kötelességeinek teljesítésében fáradhatatlanul buzgó Császka György, vármegyénk szülöttje f. h. 11-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének, a kinek egy hosszú emberéleten át híven szolgált a templom oltáránál, a hazaszereget tüzhelyénél, a polgári munkásság mezijén és a jótékonyosság áldással teljes terein.

Százakra megy az intézmények és alkotások száma, melyekre milliókat áldozott; ezekre rüg a segélyezett serege, kiknek gyámloltására nem kevesebbet adott ki, a nagylelkűségéből kifogyhatatlan főpap.

Mikor 13 év előtt érseki székét elfoglalta, egy tekintélyes magyar napilap azt írta róla, hogy közszereplésre nézve nem léphet elődjének Haynald Lajosnak nyomába, de főpásztori érények tekintetében nem marad mögötte sem Haynaldnak, sem bármelyik elődjének. És úgy is lett.

Császka György, bár az országos közügyek intézésében nem viselt olyan vezérszerepet mint elődje, mégis az összes egyházi és egyházipolitikai vonatkozású kérdésekben ő volt a magyar katolikus egyháznak, különösen a kormánynál, a hol konciliáns természetéért mindig kedvelték, egyik legelőkelőbb képviselője.

A Szapáry és Wekerle kormányok alatt, Csáky Albin gróf kultuszminisztersége idején, Császka volt a kormány bizalmi férfa, a kinek felada volt közvetíteni a kormány álláspontját és a püspöki kar állásfoglalását azon tárgyalások alatt, melyek az egyházipolitikai akciót megelőzték.

A közvetítésnek nem volt meg az óhajtott sikere, s az adott körülmények között nem is lehetett, de tény az, hogy Császka a kultuszminiszterre gyakorolt személyes befolyásával a készülő egyházipolitikai törvényjavaslatoknak nem egy méreg fogát törte ki.

Benső és meghitt barátság fűzte őt Baross Gáborhoz is, a kivel sokszor órákon át az aktuális egyházipolitikai kérdésekről bizalmas beszélgetést folytatott.

A kitűnő főpapot Rómában is igen sokan ismerték, a hova nem kevesebb, mint huszonhét-szer látogatott el. Az egyetemes jubileum évében háromszor fordult meg az örök városban, s harmadik látogatása alkalmával egyházmegyéjének 700 hívét vezette Szent Péter utódjának trónja elé. Ez alkalommal nyújtotta át neki XIII. Leo pápa azt a gyönyörű brevét, melyben a Szentatyja az ősrégi kalocsai érsekségről, mely ugyancsak ebben az esztendőben, 1900-ban, ünnepelte 900 éves jubileumát,

nemzeti büsskeségünknek hízegő, kegyteljes szavakkal emlékezett meg.

Nagy szívének jóságáért, az egyháznak és hazának tett kitűnő szolgálataiért, érényekkel ékes lelkének küzdelmei és fáradalmiért, adjon Isten az elhunyt érseknek örök nyugodalmat, az elárvtit egyházmegyének méltó utódot, a magyar katolikus egyháznak és a hazának pedig Császka György szellemétől vezérelt hű fiakat.

Eletrajzi adatait röviden a következőkben foglaljuk össze.

Császka György született Nyitra-Zerdahelyen 1826 dec. 4-én. Gimnáziumi tanulmányait Nyitra és Nagyszombatban elvégezvén, a papi pályára lépett, s mint theológus és az esztergomi egyházmegye növendéke a bécsi Pazmaneumba került. Innét látogatta a bécsi egyetem theológiai fakultását, melynek akkor nagyhírű tanárai voltak.

Theológiai tanulmányainak befejezése után, Scitovszky hercegrímás a nagyszombati konviktushoz nevezte ki tanulmányi felügyelőnek, később aztán ugyanott gimnáziumi tanár lett.

Innét emelkedett fokozatosan magasabb állásokba. Szeuszéki jegyzővé, majd vikáriátusi titkárra mozdították elő, 1864-ben pedig Scitovszky primás az érseki iroda igazgatójává nevezte ki a még aránylag fiatal, de minden alkalmazásban buzgóan működő papot.

Mint irodai igazgató esztergomi kanonokká lépett elő, s ezen minőségben érte őt a király újabb kegye, a ki Simor hercegrímás ajánlatára Császka 1874-ben zsepesi püspökké nevezte ki. Tizeahét évig állott a zsepesi egyházmegye élén, míg 1891-ben Haynald Lajos örökét, a kalocsai érseki székét foglalta el.

A boldogult érsek számos pápai és királyi kitüntetésnek részese, több magasrangú rendjének tulajdonosa.

Az örök vilagosság fényeskedjek neki.

Lapunk jövő száma a szombatra eső Szent István-napja miatt már szombaton jelenik meg.

Egyházi hírek. *Jurka József* és dr. *Schinner Lajos* (volt kalocsai-egyházmegyei áldozár) főgymnáziumi tanároknak küldettek Nagyszombatba. — *Takács Marcell* volt kapucinusrendű káplán lett Somorján. — *Zsák Mihály* nagytemplomcsaui káplán át lett helyezve Úrménybe, *Zsiska Pál* viszont Nagytemplomcsaui. — *Puchan Ferenc* a megtért anabaptisták lelkesze lett Nagy-Lévardon, *Ochaba Pál* volt nyitra-egyházmegyei áldozár káplán Sopornyan.

Személyi hírek. *Czeizel Gábor* praelatus-kanonok ő méltósága Marienbadi üdüléséből jó egészségben városunkba érkezett. — *Kotetesovszky Alojz* máriahegyi javadalmas lelkész ur Carlsbadi kurájából megérkezett. — *Mihalcsics József* m. kir. honvéd alezredes és dr. *Tóth János* lapunk szerkesztője rheumatikus bántalmai gyógyítása végett Póstyénbe utaztak. — *Kutvaszer István* tiszti, kanonok, semmianariumi aligazgató ur, dr. *Puchovszky Bálint* és dr. *Kaszala János* társaságában tett külföldi utjukról Nyitrára érkeztek.

Kinevezés. Tácsovszky József lipótvári országos fegyintézeti I. oszt. főfejezőrt az igazságügyminiszter őparancsnokká nevezte ki. — Károlyi (Köck) Károly Sissó községbe kántor tanfőnök választott meg.

Aug. 18-án, mint dicsőségesen uralkodó I. Ferenc József királyunk születése napján mint minden évben úgy ezidén is hálaadó isteni tisztelet szokott tartatni. Székesegyházunkban a hálaadó isteni tiszteletet maga jóságos agg főpásztorunk, Bende Imre püspök ő méltósága tartja fényes segédlettel délelőtt 9 órakor.

Nyitra legnagyobb ünnepe kétségkívül Nagy-Boldogasszony napja, aki csak teheti kirándul e napon a Mária-hegyre, hogy a magyarok Nagyasszonyának ragaszkodását és hódolatát bemutatja. Aki nem látta a nagyobb kegyhelyeken tapasztalható lélekemelő áhitatot, mely fölemeli az embert, az nézze meg a hívek ezreit a Máriahegyen és tanuljon tőlük. A papság már vasárnap reggeltől gyóntat egész nap, a gyóntatást hetfői napon folytatják, ha még vannak gyónók. Vasárnap d.-v. 3 órakor várból körmenet megy a Mária hegyre, ott tartják a vesperást, mely után a körmenet visszaindul. Aug. 15-én reggel fél nyolc óratéle megy a körmenet ugyancsak a váról, mihelyt fölérnek szónoklatok vannak, a magyar szent beszédet a templomban *Belák Jó-*

zsef és a német praedicator a Szt.-Háromság kápolna előtt *Cseffulvay Aladár*, a tót szent beszédet *Cserenyey István* tartja a templom előtti szabad téren. Praedicatorok után az ünnepélyes szent mise tartatik, végeztével a processiót a piaristák templomába vezetik. Szent misek reggel 5 órától minden órában vannak 12-ig. Delután ünnepélyes vacsernye, mire az ajtatosság véget ér. — Megjegyezzük, hogy úgy e napon, mint Szt. István napján az *irgalmas nővérek templomában* 8 órakor lesz szent mise, ellenben piaristáknál a 9 órai elmarad.

Szent István napján f. hó 20-án, délelőtt 9 órakor a vári székesegyházban lesz szent beszéd s utána ünnepélyes istentisztelet, ez utóbbit püspök ur őméltósága tartja.

Temetés katonai pompával. A katonai szertartás szomorú, de kegyeletes ténynek voltunk szemtanúi f. hó 9-én, midőn katonai pompával helyezték örök nyugalomra *Schneider József* nyugalmazott m. kir. honvédezedrest. A megboldogult Pozsonyban lakott, orvosai tanácsára nyaralni ment Modorba a Harmonia villába, ahol tüdőszélhűdés következtében elköltözött ez árnyékvilágból; tetemet Nyitrára hozták és a hullaházban ravatalra tették. Temetésen megjelent a helybeli honvédség tisztikara és díszben 2 század *Villerding Agoston* alezredes vezénylete mellett. Elül haladt a keresztet vivő közlegény, papság után következett a megboldogult rendjeit vivő őrmester, majd a koporsót vivő altisztek dísz őrség között. Az utolsó ének elhangzása után a kettős század díszlővést adott, mire az ezredkürtös elfújta az utolsó tiszteletet, mintha csak azt mondta volna: „Isten veled bajtárs! — a viszontlátásra”. A temetési szertartást *Biringer Ádám* kanonokplébános ur végezte papi segédlettel.

A nyitrai postán mint értesülünk igen életre való újítást hoznak be. A levélhordók számát szaporítani fogják és külön alkalmazott hozza a levelet s külön fogják kezelni a pénz és csomagküldeményeket. Ezt az újítást, amely a forgalmat gyorsítani fogja és amely a nagyobb városokban régen be van hozva, csak helyeselni tudjuk.

Oltárok renoválása a szent ferencrendieknel. Amióta a jelenlegi házfőnök *Glósz Lipót* ur átvette a helybeli zárda vezetését, az elhanyagolt épületet, templomot nemes buzgóságában az Úr ekes hajlékává alakítani meg nem szűnik. Most is renoválják teaplomukban a szent Ferenc és szent Antal oltárát 1300 korona költséggel, mely összeget a harmadrend és a tormosi hívek adományaiból gyűl össze. Adja Isten, hogy a díszes renoválást minél előbb befejezzék.

Merénylet a pápa ellen. A római „Gionale d'Italia” szenzációsan hangzó hírt rópit világgá. Állítólag *Buenos Ayres*ből jelentették, hogy három spanyol anarchista indult el onnan Róma felé azzal a cellal, hogy merényletet kövessenek a pápa ellen. A spanyolok nevét is közli: *Suares-Ponto* és *Gonzales*. A hír szerint a merénylők bőven el vannak látva pénzzel és kézi táskájukban robbanó cigarettákat visznek. A hír valóságban minden esetre erősen kételkedünk.

A F. M. K. E. évkönyve. Megjelent a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület évkönyve 1903/4-ik évről. Az egyesület, melynek működési köre 12 törvényhatóság területére terjed ki, 35 óvodát tart fenn, állandó segélyben pedig 1 iskolát, 6 óvodát és 1 menedékházat részesít. Könyvtárainak száma, melyek köz- ifjúsági- és népkönyvtári jelleggel bírnak, 88. melyek közül 15 a múlt évi közgyűlés óta létesült. Ezenkívül a vezetőség a központi irodában két szakkönyvtárt rendezett be, a magyarországi nemzetiségi kérdés és a magyar közművelődési mozgalom tanulmányozására; kiadta *Szeghalmi-Szenovitz Gyulának* „A Vágvidék mondaköre” című művét és szétosztott 189 kötet ajándékba kapott könyvet. A felvidéki házi ipar kérdésével is foglalkozott az egyesület, a mennyiben a központi iroda összeszedte az egyesület működési körébe vont törvényhatóságok házi ipari adatait és felhívta a vármegyéket ezen iparernem érdekeinek felkarolására. A népkönyvtárakkal kapcsolatosan több helyen ifjúsági egyleteket működtető társaságokat, dalos- és zeneköröket létesített az egyesület, mely ezeknek az intézményeknek anyagi támogatását is kilátásba helyezi. Tanítók jutalmazására 400 koronát adtak ki, több tanítót, illetőleg tanító- és óvónőt díszes oklevéllel tüntetett ki. Az egyesület törzsvagyonának hiányából az elmúlt évben 6815,44 korona apaszatott. Az egyesület vagyona: 253,142 korona, az 1905-iki költségvetés 87,521 koronára rüg. — A terjedelmes kötet számba menő évkönyvre még visszatérünk.

Arany mise. A közszeretben élő és buzgó tevékenységben működő máriahegyi lelkész, Kottosovszky Alajos szentszéki úrnok úr f. hó 15-én ünnepi első szent miséje 50 esztendő jubileumát. A szent mise hétfőn lesz fél 10 óra táján a magyar szent beszéd után a Mária hegyen. A jubiláns urat midőn ezen ritka ünnepélyes alkalommal szívünk melegevel üdvözöljük, azt kívánjuk, hogy e napot még számos éven át megünnepelhesse az őt igazán tisztelő és szerető társadalom igaz öröme. Ad multos annos!

Köszönetnyilvánítások. Csak néhány nap előtt adtuk kifejezést Főpásztorunk Bende Imre püspök úr iránt tartozó halánknak a szegénységbe jutott püchói tűzkárosultak felsegítéséért, ma újból a nyilvánosság elé állunk, hogy beszéljünk jóságos Főpásztorunk atyai gondoságáról, mely abban nyilatkozott meg, hogy a július 19-ki tűzvész idején szintén elhamvadt r. k. püchói iskolaépület helyreállítását lehetővé tenné e célra 4000 koronát volt kegyes megajánlani, feleereszt saját pénztárából. A főpásztori jóságának ezen dicséretre nem szoruló tanúságtétele kell, hogy a legmélyebb hálát ebressze lelkünkben, kik iskolánk sorsa elé aggódva tekintünk, s kik most áldva s buzgóan kérjük a Gondviselést, hogy jó püspökünket kegyelmei teljében részesítse és éltesse egyházunk s hazánk javára. — Puchón, 1904. aug. 7-én a hívek nevében **Dermisek Pál**, esp. plebános. — Püspök úr önméltósága kegyes volt a nagy-bittsei tűzkárosult híveknek is 200 koronát adományozni, a miért hívei nevében hálás köszönetet mond **dr. Teszelszky József**, esperes-plebános. — **Bende Imre**, nyitra megyei püspök úr ő méltósága a királyi községben f. évi július hó 26-án dühöngött tűzvész alkalmával leégett tíz család fölsegítésére 200 koronát küldött **dr. Bartossik Antal**, mocsonoki plebános kezéhez; s azonfelül leszállított árú tegla jótéteményében részesítette a tűzkárosultakat. A mely kettős jótéteményéért a tűzkárosultak nevében őszinte szívvel mély hálája és köszönetének ez uton is ad kifejezést **dr. Bartossik Antal**.

Szegények kenyere. Könyörületes szívek meg nem haltak ki a mai világban sem, s ezek nem teledkeznek meg az Úr házában ekeségéről és szenvedő felebarátjuk nyomorának enyhítéséről. Ilyen nemes cselekedetet vezetett Huber Rezső úr és leánya, midőn a szent-ferencrendiek templomába szép kivételű szent Antal szobrot ajánlkozott. E szobrot f. hó 9-én 10 órakor szentelte meg Glósz Lipót házfőnök úr, s átadta rendeltetésének. Adja Isten, hogy a könyörületes szívek minél több könyvet szármassanak le adományokkal, melyekkel ismeretlenül jót tesznek, s így a felebarátai szeretetet nemcsak ajkaikon hirdetik, hanem tetteikkel hirdetik. Fogadják az adományozók a szegények és a felsővárosi plebániahivatali őszinte köszönetét.

Nyitra-lévai vasút építését tervezi **dr. Neumann Rafael** budapesti ügyvéd mely az államvasutak Nyitra állomásától Nagyemőke és Lapasgyarmat községek határain át a Zsitvavölgyi vasút Verebély állomásának keresztezésével az államvasutak Léva állomásáig vezetve. A kereskedelemügyi miniszter az új vasútvonalra az előmunkálattal engedélyt megadta.

Az állami anyakönyvvezetésről. A szakolcai kerület érdemes képviselője Csernoch János dr., az állami anyakönyvek módosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor figyelemre méltó beszédet mondott, melyből közöljük a következőket:

Akik az anyakönyvi törvénynek tíz év előtti tárgyalását figyelemmel kísérték, azok látják, hogy sok teljesebbtől az azokból az aggályokból, amiket akkor a törvény ellenzői hangoztattak. A t. miniszterelnök úr mint belügyminiszter által betervezett törvényjavaslat bizonyítéka annak, hogy az a lázas sietség, amely az egyházpolitikai törvények megalkotásánál nyilvánult, nem volt képes maradandó alkotások létesítésére, mert már maga az a körülmény, hogy az egyházpolitikai törvények egyike, t. i. az anyakönyvi törvény nem élhetett meg a jubileumok legkisebbikét, a tízéves jubileumot, bizonyítja azt, hogy quod cito fit, male fit, ami gyorsan történik, rosszul történik.

Azt mondja ugyan a tisztelt miniszterelnök úr a törvényjavaslatához csatolt indoklásban, hogy az a javaslat magán az anyakönyvi jogintézményen semmit sem változtat és hogy az anyakönyvi jogintézmény közel tíz év alatt szilárdan állotta ki a gyakorlati élet próbáját. De ha figyelembe vesszük a sok zaklatást, melyek a törvénynek különösen első életbeléptetésében, éveiben ugye egyesekek, mint községek ki voltak téve, ha figyelembe vesszük azt a sok áldozatot, amelylyel ezen törvénynek életben való tartása jár, akkor látjuk, hogy ez nem volt olyan könnyű, akkor látjuk, hogy sok tekintetben teljesebbek be a hozzá fűzött aggályok.

Mind ezekre azonban én nem akarok az alkalommal kitérjeszkedni, hanem röviden csak kettőt akarok kiemelni és ez, hogy az anyakönyvi törvény súlyos megterhelésével járt úgy a községeknek, mint az államnak és hogy az anyakönyvi törvény igen sok és nem szükséges teendővel szaporította a községi jegyzők teendőit. Az anyakönyvi törvényben az az elv volt és van ma is lefektetve, hogy a dologi kiadásokat a községek viselik, kivéve a nyomtatványokat, amelyeket az államnak kötelessége szolgáltatni. A törvény ezen intézkedése következtében sok község kénytelen volt új, eddig nem létezett és felesleges segédjegyzői állást szervezni, igen sok község, sőt város, kezdve a fővárostól egészen a legutolsó rendezett tanácsú városig, kénytelen volt helyiségekről, azoknak berendezéséről, fűtésről, világításról, sőt még szolgákról is gondoskodni oly célból, hogy az anyakönyvi törvény életben tartható legyen. A községi jegyzők kapva kaptak az alkalom, hogy a segédjegyzők fizetését, akiket eddig saját zsebükből díjaztak, a községekre áthárítsák. A közigazgatási hatóságok pedig, a vármegyék és legfőbb fokban a belügyminiszterium mindenütt a jegyzőknek a partjára állottak. Innen van az, hogy anyai segédjegyzői állást sohasem szerveztek, mint a legutolsó 10 év alatt. A községnek minden lehető elkövetek, hogy magukról ezt a terhet elhárítsák, igénybe vették a törvényes ellentállásnak minden eszközt, kimerítették a fellebbezésnek minden lehetőséget, de mind hiába, úgy a vármegyei hatóságok, mind a belügyminiszterium mindenütt a községek ellenére és az illető jegyzők javára döntöttek.

Ez az oka annak, hogy az utolsó 10 év alatt anyai sok segédjegyzői állomást szerveztek, formailag és látszólag jogosan, de valóban törvénytelenül és jogtalanul.

A jogosságának látszatát szolgáltatott a felszaporított közigazgatási teendők, a közigazgatási teendőket pedig megszorították az anyakönyvi teendők és így a jegyzők jogosan hivatkoztak az anyakönyvi teendőkre, mint egyéb közigazgatási teendők kerékkötőire. A jogtalanságot pedig az szolgálta, hogy míg a törvény arra kötelezte a községeket, hogy ők kötelesek viselni a dologi kiadásokat, addig a gyakorlati életben megindult eljárás két címen terhelte meg a községeket: az egyik cím volt a törvénytelenül dologi kiadás, a másik cím pedig volt a segédjegyzői állomások szervezése és az ezzel járó költségeknek a községeket által viselése. Igaz ugyan, hogy a mostani törvényjavaslat kissé változtat és segít a dolgon, már t. i. összevéve a jegyzők fizetéséről és annak rendezéséről szóló javaslattal, mert ezen fizetések egy részét ezután az állam fogja viselni. De tény az, hogy ezt a 10 év alatt kifejlődött állapotot mint számadási alapot vette fel a t. belügyminiszter úr a községi jegyzők fizetéséről szóló törvénybe és erre az alpra, ezekre a 10 év alatt rendszeresített fizetésekre építette fel további számadásait a községi jegyzők és segédjegyzők fizetése dolgában.

Ha a t. miniszter úr oly pontos számításokat eszközölt volna azon terhekre vonatkozólag, amelyeket az anyakönyvi törvényből kifolyólag kénytelenek voltak a községek fizetni, mint amint pontos számításokat eszközölt egyébként a törvényjavaslatban a jegyzők fizetésére nézve, akkor kiderült volna, hogy a mi községeink mily nagy és óriási mérvben lettek megterhelve az anyakönyvi törvény életbeléptetése által és ki lett volna mutatva, hogy igazuk volt azoknak, akik 10 év előtt azért figyelmeztették az országot, hogy az anyakönyveket nem kell bolygatni, hanem a lelkészek kezében kell hagyni, mert egy új és óriási teherrel szemben fognak állani.

Az 1903. évi belügyminiszteri költségvetés szerint az anyakönyvek belekérültek az államnak 2,382,389 koronába, a most letárgyalt és elfogadott költségvetésben pedig, vagyis 1904. évre 2,437,909 korona van felvéve, tehát 55,520 koronával több.

Ismét tiszta és lefolyó vize van a sziget-fürdőközönségnek. **Auguszky József** művelődéstudományos befejezve a folyó medrében szükséges munkálatokat szabadjára becsatolta a vizet, mely a fürdőmelletti hídán volt eltorlaszolva s a malom mögött is elvult zárva. hogy a víz vissza ne jöjjön. Különben igen kedvező ideje volt Auguszkynek meder kiépítése alatt, hogy épp akkor nem eset s így egyfolytában véghezvethette a munkálatokat. Most már, hogy kiengedte a folyót reméljük, hogy nem marad el a szokásos nagy-boldogasszonyi eső.

Óvakodjunk a golyóktól. A 14-ik ezred által a harcserű céllovászat (eles töltevény) csak folyó hó 12-én (13-án nem) fog megtartatni, míg az elmaradt 13-iki harcserű lövészet folyó hó 16-án ugyanazon irányban reggel 7 órától déli 12 óráig fog megtartatni. Óvatosság szükséges.

Lopás. Csermány hegybirtokosságánál általános a panasz, hogy a szőlő meg a vetemények biztonsága — dacára annak, hogy két esősz is van — nem éppen a legépületesebb. Nap után történnek lopások, melyek eléggé illusztrálják a vagyon megvédésének laza közeget. F. hó 11-én is Szabó József csermányi hegybirtokos szőlőjéből egy kocsiira való még ki nem csépelet babot loptak el, melyet a tolvajok egész kényelmesen szállítottak a pártuczi téglagyár felé, mint azt az elhullott babszemek mutatják. Ajánljuk ez esetet a csermányi hegy előjárósága figyelmébe.

Iszonyu drágaság. A gazdasszonyok kétségbe vannak esve, olyan óriási arányokban növekszik a piacon minden élelmiszernak az ára. Zöldségfélék alig lehet kapni, az árak ötször-hatször oly magasak, mind rendes körülmezők között. A liszt ára is rohamosan növekedett, 10—12 fillérrel kilónként. A szegény népre is óriási baj, hogy az iszonyú szárazságból burgonya alig terem. Szomorú időknek nézünk elébe.

A nyitrai rikkantsok. Egy idő óta bizonyos újságelárusítók éktelel kiabálást visznek véghez a déli és délutáni órákban a város főbb utcáin. Való és valótlan dolgok kiabálásával larmázzák tele a várost, velőtrázó hangokat adnak ki, hogy a község sokszor megriad, mikor e bájos hangokat hallja. Lehetne és kell is tisztességes módon végezni ezen újságelárusítást, az élelmességek ezer módja van kiabálás nélkül is. Budapestben az ily rikkantsokat rövid úton lefájlalta a rendőrség, reméljük, hogy itt is tisztességes módra fogja őket szoktatni, ha maguktól nem jöttek erre a gondolatra. Ajánljuk őket a rendőrség figyelmébe.

Elgazolás. Csütörtökön a déli órákban lassan hajtott a Megye utcán keresztül a 17. számú berkocsis, amikor egy pillanat alatt a kocsi alá került egy vármegyei ház-utcai szabómester kis leánya, aki vizért volt a takarékpénztári kútnál. Az összecsapódott tömeg azt hitte, hogy pogácsa lesz a kis leányból. Nagyobb baja azonban nem történt, minthogy a karját törte. Nem is annyira a kocsi, mint inkább a gondatlan szülőket okoljuk, mert figyelmetlenségük volt az oka, hogy a gyermek a lovak alá került.

Nyitra megyei nemesek genealógiája. Csizmadia János több régi nyitra megyei nemes családot érdeklő muakát irt. A szerző a munkát most becsátja sajtó alá, melynek ára 2 korona lesz. Hazafias érzéstől intittatva a munkának 100 példányon felül való elárusításából befolyó tiszta jövedelemnek 50%-át a FMKÉ.-nek, 50%-át pedig az országos Vöröskereszt egyesületnek fogja juttatni a kiadó. Tájékoztatóul közöljük azon családok neveit, melyek a műben tárgyalva lesznek: Babóthy, Bartakovics, Bathy, Bolyász, Boltzár, Bugácsy, Conrad, Csizmadia, Friedeczy, Günther, Gyürky, Heacz, Hyross, Justh, Juhász, Kropácsy, Lelkes, Lónvay, Majthényi, Mikóváry, Orlódy, Odessalchi, Papánek, Pyber, Rudaay, Rudayanszky S., Simonyi, Szegheő, Szentkirályi, Szűry, Tarnóczy, Tauróczy, Almássy, Dóry, Fabricius, Dubniczky, Nozdroviczky, Ujfaluassy stb. egyéb családok. A mű hiteles adatok alapján állított össze és több családfát tartalmaz. Tekintve a mű hazafias és jótékony célját felhívjuk az említett családok figyelmét ezen műre, amelynek előfizetésére Romhányi János Nyitra vármegyei levéltárnoknál lehet jelentkezni, aki a munkát megjelenése után a megrendelők címére fogja juttatni a mű kiadása után utánvét mellett vagy az összeg előzetes beküldése ellenében.

Sz. Pál apostol lakáscíme. Érdekes kis történetet közöl egy görög újság, Konstantinápolyban a görögök jótékony célra gyűjtést indítottak. A görög lakossághoz intézett felhívásban a sz. Pál apostolnak a galatákhoz irt leveléből idéznek egy odaillo intelmet. A felhívás szétküldése után néhány napra török rendőr jelent meg a sajtóban, hol a felhívást nyomták, s a tulajdonosnál tudakozódott egy „bizonyos Pál”-nak a lakáscíme után, aki valami lázító levelet irt Galata görög lakosaihoz, (Galata tudvalevőleg Konstantinápolynak elővárosa). A nyomdatulajdonos, aki csak nehezen tudta komolyságát megőrizni, megnagyarázta neki, hogy az illető Pál már közel 2000 éve elhalálozott. A rendőr azonban abban a hitben, hogy tréfát akarnak vele üzni, magából kikelve távozott s rögtön panaszt emelt a nyomdatulajdonos ellen. Miután következetesen megtagadta azután is a lakáscím kiadását, egyszerűen lecsukták a nyomdatulajdonosát s a görög patriarkának egész befolyását latba kellett vetnie, hogy kiszabadítsa.

A spanyol hősnő vagyis Szerafi Szűz szent. Terézia élete. Magyaritá Semmer Imre, saratlan karmelita r. áldozár. A kik szeretik a lelki olvasmányokat és tudják azoknak értékét mérlegelni, bizonyára lelkes örömmel fogják az egyházi irodalom terén előnyösen ismert fordító művét fogadni. Egy eseményekben gazdag élet, egy Isten szeretetétől tüzes lélek fellobbanásai: ez a spanyol hősnő élete. A sok illusztráció még csak emeli Semmer művének becsét. Azért melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. A főt. papság is hasznát veheti. Ára csinos vászonkötésben 2 korona. Áldozároknak erga 2 sacra. Kapható fordítónál Győrött.

Halál a baracktól. Schvikker Antal uszori földbirtokos berese fogadott, hogy egy ősre megeszik 100 barackot s tetejébe egy korsó vizet. A mohó evést több legény jelenlétében el is végezte a maga rendje szerint, de rövid idő múlva összeesett és szörnyet halt.

A nagytapolcsányi kath. legényegylet 1904. aug. hó 14-én „saját otthonában” zártkörű táncmulatsággal egybekötött műkedvelői előadást rendez. Belepti díj: A számozott négy első sorban 2 korona a többi sorban 1 korona. Jegyek előre válthatók *Zhovella* Gyula könyv és papírüzletében. A felülzúzókat és a tisztá jövedelmét az egyesület hazalapja javára fordítják. Műsor. Délután 5 órától zene, versenydobálás s tekepályán, világposta, tombola, confetti, szerpentin és virágcsata. A legtöbb levelezőlapot előírtól több, ügyosztán azon hölgy is a kinek legtöbb nevére szóló képeslapja lesz, kap egy-egy albumot. Délután és este a felvonások között az egyesület pengető zenekara játszik. A műkedvelői előadás kezdete esti 8 órakor. Az esti táncmulatságra kiváló vonós zenekarról gondoskodtak. Izletes ételek és italok a vendégek rendelkezésére fognak állani. Szinre kerül „Ősi erények.” Történelmi színjáték Hunyadi János korából három felvonásban. Irta: *Erdősy* Károly az orsz. központi kath. legényegyesület másodelnöke.

Halálozás. Veress János, póstyéni birtokos, a póstyéni parkból ismeretes „Veress Villa” tulajdonosa, életének 71. évében aug. 11-én hirtelen elhunyt. Az elhunyt nyitrai származású volt a piarista utcából, kisebb birtoka volt Sztrícén. — Kedélyes öreg ur volt, kit bonhomiajért csak nem minden póstyéni vendég ismert és kedvelt. Egy nappal halála előtt meg említette lapunk ott időző szerkesztőjének, hogy legközelebb elmegy Császka György érsekhez, ifjúkori ismerősehez, akit évenként megszokott látogatni s elcsvegnék együtt egykori nyitrai emlékeiken. És csakugyan előbb találkozott Császkaival, mint hitte volna, mert mindketten másnap meghaltak. Utolsó sor írása dr. Tóth Jánoshoz szült, melyben a „Ny. Szemlét” kérte. — Temetése az egész póstyéni értelmiség és polgárság valamint tömérdek fűrdő vendégjelenlétében ment végbe. A koporsó roskadozott a temérdek sok gyászkoszorútól. A temetést Praznovszky József póstyéni plebános ur végezte Bubicsek Mihály káplán segédletével. Kivonult az egész orvosi kar dr. Fodor Kálmán és Visnyovszky József dr. járás orvossal előköt, Czocher Kálmán t. főszolgabíró, Lellei János községi jegyző stb. Beke poraira!

Zarándoklat Mária-Cellbe. Többek folytonos kérdésködése folytán, megye Nyitráról ezen Immaculata jubileum alkalmából zarándoklat Nagy-Mária-Cellbe, fölkerestük Kotyevszky Alajos máriahegyi lelkész urat fölvilágosítás végett. Kotyevszky ur kijelentette, hogy a vezetésre igen szívesen vállalkozik, ha elegendő számú résztvevő jelentkezik. A zarándoklat f. hó 23-án indulna Nyitráról s 28-án lesz Mária-Cellben. A részleges program később jelenik meg. A kinek volna szándékuk résztvenni, jelentkezzenek a nevezett lelkész urnál.

A Lóger-villa, mint lapunknak Póstyéből jelentik, Póstyén fűrdőtelepnek legszebb magánépülete. Aki még a tavalyi villát látta, nem hinne szemének, hogy rövid néhány hó alatt mily csinos ó-nürnbergi stílusban emelt új villát emeltek a réginek helyébe. A villát, a nyitrai özv. Lógernek unokája, ifj. Baumgartner Ferenc, tehetséges fiatal bécsi építész építette a mult őszszel és e tavaszon berendezték a legnagyobb kényelemmel s minthogy legközelebb van a fűrdőhöz, élénk keresletnek örvend. A villa két emeletes és 36 vendégszoba van benne 8 balkonnal és egy loggiával. Huszár István ur és lapunk felelős szerkesztője is ott laknak.

Tűzek mindenfelé. A Központi Statisztikai Hivatal legutóbb kiadott füzetének kimutatása szerint júniusban 1123 községben 1383 tüzeset fordult elő 3048 károsulttal és 4.115.885 kor. károsszeggel. Ebből Magyarországra 1043 károsult község, 1297 tüzeset esik, 2944 károsult és 3.992.808 korona károsszeggel. Horvát-Szlavonországban a tűzvész által sújtott községek száma 80, a tüzesetek száma 36, a károsultak száma 104 és a károsszeg 123.077 korona volt. Legtöbb kárt szenvedett: Zemplénmegye 981.367 korona, Pestvármegye 302.528 korona, Fiume város és kerülete 274.000 korona, Sárosmegye 273.244 korona, Borsódmegye 130.000 korona, Vas megye 116.000 korona, Nyitra megye 110.438 korona, Hevesmegye 105.860 korona károsszeggel. Mennyi kárt fog felmutatni a statisztika július havában, arra nem is merünk gondolni.

Vizbe fult. Aug. 7-én Póstyében egy izraelita fenyképész segéd a Vágba fűrdődni ment s dacára a folyó jelenlegi kis vízállásának a hullámokban lelte halálát.

Póstyén fűrdő. Megyénk kies helyén fekvő és jó hírnévnek örvendő Póstyén fűrdő nagy látogatottságnak örvend. A fűrdőt hazánk és a külföld fűrdőző közönsége egyaránt felkeresi. Az augusztus 11-én kiadott statisztika szerint a fűrdőző vendégek száma 6110-et tesz ki.

Krúger apó a zsinagógában. Élénk kis anekdotát elevenítenek most föl az elhunyt transzvái elnök gondolkodásmódjáról. Fölkérték ugyanis egykor a johannisburgi zsidók, hogy nyissa meg mint köztársasági elnök ünnepelesen az új zsinagógát. Meg is jelent a templomban és szép beszédet mondott az első istentisztelet után, érces hangját az ezüstszakállú aggastyánok áhitattal hallgatták, egyszerre azonban ijedten ugráltak fel helyükről s szinte megdermedtek az ijedségtől. Az elnök ugyanis e szavakkal fejezte be beszédét: — Most pedig a mi urunk *Jézus Krisztus nevében* megnyitom a templomot.

Kirándulás a Balaton vidékre. F. évi augusztus hó 28-tól szeptember hó 7-éig terjedő időben a veszprémmegyei gazdasági egyesület igen tanulságosnak ígérkező mezőgazdasági, ipari és állatkiállítás rendez, hogy ezen érdekes vidék az ő Bakony és a Balaton vidék-gazdasági előhaladását bemutassa. A nyitrai gazdasági egyesület minden alkalmat megragad, hogy vármegyénk kis gazdáinak alkalmat nyújtson tapasztalataik gyarapítására s e célból tervbe vette, hogy tanulmányi kirándulást szervez Veszprémbe azon esetre, ha a vármegyei kisgazdák közül kellő számú résztvevő jelentkezik. Az egész kirándulás oda és visszautazási költsége egy éjen át való elszállással együtt 7—8 koronába fog kerülni, tehát a tanulmányut elemezéssel együtt személyenként 10 korona költséggel megtehető. A kirándulás aug. hó végén vagy szept. hó elején fog megtartatni, tehát olyan időben, a mikor a gazdaközönség nagyobb nehézség nélkül 1—2 napig távol lehet gazdaságától.

Takarmány szállítási kedvezmény. A nagyméltóságú kereskedelmi m. kir. minisztérium és a cs. kir. déli vaspálya társaság értesítette a nyitrai gazdasági egyesületet, hogy tekintettel az országban mutakozó rendkívül nagymérvű takarmányhiányra, a következő takarmányemlék, úgymint: széna, szalma, szecca, tengeri, bükköny, gabonajaj, olajpogácsa, árpadara, kukoricadara, malomkongoly, mindennemű moslék (nedves, szárított, őrölt, pálinka) szörplé és takarmányrepa vasuti szállításánál szállítási kedvezményt biztosít a m. kir. államvasutak és a cs. kir. szab. déli vaspálya társaság vonalain oly kuldeményekre, melyek a magyarországi állomásokra az ország határaitól legalább 50 kilométerre fekvő vasuti állomásokra adatnak fel s a melyek állattenyésztéssel, mezőgazdasággal foglalkozó hazai gazdák részére *csupán saját szükségletüknek megfelelő mennyiségben szállítatnak, tehát a közvetítő kereskedelem és a külföldre való kivitel kizárásánál.* Ezen szállítási kedvezmény igénybe vételére igazolványok adatnak ki akkor, ha legalább egy kocsiakomány (10000 kilogramm) takarmány mennyiség szállítatik. Mindezen fentebb felsorolt takarmányok kedvezményes szállítására jogosító igazolványok a nyitrai gazdasági egyesület titkári hivatalánál kaphatók, ha a szállító neve, a fel- és leadó állomás közöltetik.

Vörösmartyéknál.

A budapest—székesfehérvári vonalon az egyik állomás: Kápolnás-Nyék Magábanvéve a tucat-állomások egyike, amilyenek előtt robovga fut el a gyorsvonat s csak a lassabb menetű személyvonat tiszteli meg megállásával. Az utasok kineznek a kupe ablakán, majd visszaülnek, miután köröskörül semmi érdekes látványt nem kínálkozik. Rajok nézve az egész állomás csak annyit jelent, s mit is jelenthetne egyebet? mint a mennyit a vonatvezető elkliált: Kápolnás-Nyék, öt perc! Öt perc letelével tehát ismét elindulnak s tovább mennek. Mit is teygenek egyebet?

Kölcseynek van egy érdekes elmélkedése 1826-ból, a *Mohács* című. Elmondja benne, hogy ama nevezetes evfordulón, aug. 29-én, milyen gondolatok foglalkoztatták s mennyire vett rajta erőt a nemzet 300 év előtti csatavesztése fölött érzett fájdalom. Már kora reggel kinézett szobája ablakán s nézte a jár-keelő embereket, vajjon érik-e úgy, mint ő, kicsoda evforduló van ma?

Semmi változást nem látott, az emberek csak úgy siettek dolguk után, mint máskor s oly közömbösen haladtak el egymás mellett, mint máskor. Eszökbe se jutott, hogy a nemzetnek évforduló gyásznapja van, melyből nemcsak emlékezet szól, hanem tengernyi tanulság is egyuttal. A költőt meghatotta ez a nem várt jelenet s újabb fájdalom fogta el most már nem a Mohács miatt, hanem az emberek miatt, kiknek átlaga ime nem látszik birni érzéssel a magasabb érdekek iránt.

Midőn július 17-ének igen forró délutánján Kápolnás-Nyéken megállapodtunk, valami ilyesféle gondolat kapott meg, mint a minőt Kölcsey Mohácsában fejteget. Nézem, jut-e még valakinek eszébe itt leszállni, s találok-e az állomáson valamit, ami jelezne az utasoknak, hogy mégsem a tucat-állomások egyike ez a Kápolnás-Nyék? Nem szállott le senki, pedig sokan voltunk a vonaton; az állomás előtt sem volt semmi különös jel, az állomás rendes környezetén kívül. Ketten szálltunk le csupán utitársammal, a többi tovább utazott, a mint hallottam, üdülő helyet keresni. Eszökbe se jutott talán, hogy Nyéken is lehet ha nem valamit, hát valakit keresni.

Megindított az emberek közömbössége. Nem annyira az utasoké, mint a nyékelie. Nekik tehát nincs semmi mondanivalójuk az utasok számára a negyedóránira fekvő falujokról, amit egyik-másik bizonyosan szívesen venne tudomásul? Ugyálszik nincs, mert sem jelző táblát nem állítanak az állomáson, sem bérkocsit nem küldenek ki, hátha mégis akad valaki, aki kíváncsi lesz a kis falura? Pedig nem kisebb ember született ott 1800-ban, mint a *Szózat* költője, Vörösmarty Mihály.

A hely, hol az állomás áll, a szántóföldek, melyeken keresztül robovga a vonat, mind egykori gróf Nádasdy-birtok, Mihály atyjának, a nyeki gazdatisztnak, gondozott területe. Erre járt fehérvári deákkorában, a szünidőben, Mihály, János öccsével a munkások után, s nem annyira a munkásokat nézte, mint inkább meseiket hallgatva, beszédjüket figyelte: itt fejlődött észrevetlenül a későbbi nagy epikus.

Egy jel sem figyelmezteti az utast, az idegent, hogy erre a nem mindennapi körülményre csak rá gondoljon is. Pedig annak idején nagyon szerettek a nyékiek édes anyját, a nemes Csáty Annát. Orvosa volt Nyéknek. Kicsi gyógyszer-tárára épen anyai gondot fordított, mint eleskamarájára. Ott állottak szép rendben a szártott gyógyfűvek, gyökerek, saját kezével készített tapasztok és kenőcsök. A vakokat különös szerencsével tudta gyógyítani, értett a csonttörés-orkovlásához.

Az ügyes-bajos emberek csak hozzá folyamodtak, az anyák beteg gyermekeiket hozták föl a faluból, nem mult el nap, hogy valaki nem állott volna ott a ház tornácán, ki kereste, várta s áldotta a nemzetes asszonyt.

Ez, ugyálszik, már mind feledésbe ment; a mai embernek s így a kálvinista nyékieknek is bizonyára más dolog képezi büszkeségét, semhogy az idegen előtt azzal eldicsekedjenek, hogy körükben egy Vörösmarty született, a pápista; bagatell dolog, hisz csak nagy nemzeti költő volt, már pedig ez nem sok a mai realis világban.

De nemcsak hogy minden figyelmeztetés és utmutatás hiányzik itt az idegennek, hanem maga az állomás neve: Kápolnás-Nyék is egyenesen zavarba hoz. Ugy tantjuk, hogy Vörösmarty Puszta-Nyéken született, így mondják ezt a könyvek. Hát már most hol vagyunk, jó helyen járunk-e? Miért Kápolnás-Nyék és miért nem Puszta-Nyék? Egy személy volt csak, akit konzultálhattunk és ez a vasuti szolga volt; állomásfőnök nem mutatkozott, bizonyosan a nagy meleg tartotta vissza hivatalos szobájában. — Atyán, itt van valahol Puszta-Nyék? kérdeztem, odanyujtva neki táskámat megörzés végett. Ez kérem Kápolnás-Nyék, felelte. Nem tudná megmondani, hol van itt Vörösmarty, a híres költőnek a szülőháza? faggattam tovább, jöllehet még az első kérdéssel sem voltam tisztában. — Azt biz én nem tudom, hanem tessék bemenni a faluba, csak negyedóránira van innen, ott majd megmondják.

Nekiindultunk tehát társammal a falunak, abban a reményben, hogy legalább megtudjuk, miért lett a Puszta-Nyék Kápolnás-Nyék és hogy csakugyan jó helyen járunk-e? Már az uton, melynek porát soha el nem felejttem, egy fűcska mondott valamit, hogy túl a falun csakugyan van egy ház, melyet urak fel szoktak keresni. No talán mégis csak lesz a dologból valami! — vigasztalódtunk a porfelhő között s bandukoltunk tovább.

Beérvén a faluba, a legelső atyafit, akit elő-

találtunk, elővettük s jobboldalról kérdezősködtünk. Megint csak annyit tudhattunk meg, hogy a falu végén, a vasúti vágányon kell átmenünk, s ott tovább egy dombon lesz az a ház, melyet keresünk. Es micsoda uraság lakik a faluban? fordítottam egyet a dolgon, legalább annyit akarván megtudni, hogy nem akadhatok-e a Nádasdyk nevére. — Amott lakik a méltóságos úr, ahol az a nagy kerítés mutatkozik, felelt a civis. És hogy hívják? — Azt már nem tudta megmondani, utóbb tudtam meg, hogy Kenessey nyug. miniszteri tanácsos most ott a földbirtokos s nem messze tőle lakik a tiszteltes úr.

Hát most már csak a falu végét kellett keresnünk, ami azért volt még mindig bizonytalan, mivel a házak több irányban képeznek utcáfeleket. Melyiknek forduljunk, melyik lesz a végső a vágány felé? Végre két urival találkoztunk, akik elég hidegen — úgy tapasztaltuk, hogy Nyek népe magyar ugyan, de nem éppen barátságos — utbaigazítottak, hogy balra fordulva menjünk le a vasútig s ott egy dombon felmászván, rátalálunk egy urasági telepre, ott van Vörösmartyanak a szülőháza.

No végre valahára egy világos szó, pedig jó egy órája mult, hogy nekiindultunk a felfedezésnek. Lefelé mentünk tehát; az éppen arra vonuló szarvasmarha még azt is beporolta rajtunk, ami addig tiszta maradt ruhánkon. Mindegy, már csak előre! Végre csakugyan előtűntünk fekvő a megváltó vasúti sínpár, de a fölötte emelkedő domb akadályozott abban, hogy tovább lássunk. Elég volt nekünk az is, hogy megláttuk rajta a gyalogutakat, ezeknek mentünk nekik.

János társam, van-e még benned valami kizsádmányos, én bennem már nincs, ami volt, az már mind a ruhámon van — szóltam, nekikapszkodva a dombnak, dr. Tóth barátomhoz. Igaz is! Hogy Kolumbusnak nagy fáradsággal kellett felfedeznie Amerikát, azon nem lehet csodálkozni; de hogy nekem nemzetünk büszkesége, a halhatatlan Vörösmartyert ilyen terhes felfedező utat kell valahá végezniem, sohasem gondoltam volna. Talán nem sokkal több fáradsággal lehetne megelenni Vörösmarty *Szép Ilonkája* atyjának, az öreg Peterdynek a házhelyét is valahol a budai hegyekben. Mindez pedig csak arra mutat, hogy hazánkban még mindig vannak helyek, amelyekre ráférne egy kissé több irodalmi érzék és mutatósabb nemzeti kegyelet.

Végre a dombon álltunk! Nagy fás kert s több épület tűnt fel előttünk. Köröskörül szántóföldek. Az egyik épület oldalt fekszik s beillenek gazdatiszti laknak. Hátha ez az? Közébe megyünk, semmi tabla rajta. Ez nem lehet az, hiszen 1900-ban, Vörösmarty születésének századik évfordulóján, nagy emléktáblát ragasztottak abba a házba, olyat kell keresnünk. Mentünk oldalt az uraságnak látszó kert felé, már csak itt lehet valahol. A kert be van kerítve, a kapuja zárva. Most mit csináljunk? Menjünk be ebbe a kertbe, majd csak találunk valahol emberre. Kinyitottam, egy szép angol kertben találtuk magunkat. Mentünk, megdélgettünk, míg egy fordulónál egy öregebb úri párt megpillantottunk padon ülve. Amint észrevettük, az asszonyosság egy fa alá futott, az úr meg, vadászöltözékben, elibénk indult. Bocsánatkérés között bemutatkoztunk. Az úr, Ott Károly nyug. miniszteri osztálytanácsos, szíves előzékenységgel előre vezetett. A keresett helyen voltunk.

Elmondta, hogy a ház, melyben Vörösmarty született, most az ő birtoka, a tagosításkor a Nádasdyaktól neki jutott a földkel együtt. Azonban az épületet s az egész kerti térséget, mely gazos volt, vagy 20 év előtt teljesen átalaktotta, úgy hogy most már csak a helye van meg a régi háznak. Ekközben megérkeztünk az úri lakhoz s találkoztunk az említett asszonysággal is, ki még folyton tartotta a kutyáját, nehogy valami kárt tegyen bennünk. Ezért futott a fa alá, hogy megfékezze az ott fekvő kölykes kutyát.

Sok fáradság után, a horáciusi „multum sudavit puer“ talán soha senkire sem illett úgy, mint most reánk, ott álltunk meg az egykori gazdatiszti lakhely. Vörösmarty bölcsője előtt. Két tábla jelöli; az egyik az oldalfalon, régiebb, sárgás, úgy emlékszem a 60-as évekből való, csak annyit mond: e házban született Vörösmarty Mihály 1800. dec. 1-én; a másik, az 1900-iki, az épület homlokzatán, körülményesebb felirattal, szürke márványból.

Ott állva elgondolkoztam a Gondviselés utján: hogyan, miképen osztogatja a talentumokat? Itt, ebben az akkori majorságban, csupa béresek és cselédség közt, a rögnél, a mezei munkánál

egyebet nem látva, honnan került itt elő a lángész, a magyar romanticizmus és a magyar költői nyelv halhatatlan Vörösmartyja? Mi adta őt e vidéknek? És miért jelent meg éppen akkor, mikor az újuló nemzetnek gróf Széchenyi István mellett ilyen ébresztő lantosra a legnagyobb szükség volt? Miért történt az, hogy ugyanazon évben, 1825-ben, midőn Széchenyi az akadémiára felajánlotta 60,000 frtjával megindította a reformkorszakot, ugyanakkor adta ki Vörösmarty is nagy nemzeti eposzát, a *Zalán futását*, melyben a honfoglalás éneklésével nagy tettekre s a magyar nyelv szépségeinek mutogatásával önéreztetve ébresztette a nemzetet? A Gondviselés miért halmozza el egyszer lángelméjével hazánkat, mint a mult század első felében s miért másszor oly termékenyen ezekben a haza keble, midőn hasonlóképp nem kevésbé szorulnánk egy lángelmére, mint akkor?

Oly kérdések, melyekre önként vetődik az elme, ott állva az egykori egyszerű gazdatiszti lak előtt, de megfellelni rájuk nem tud, mert vajjon ki lehet tanácsosa az Úrnak?

Szóval innen indult el fényes pályájának a nagy Vörösmarty, a költői pályának, míg többi testvérei gazdatisztek maradtak. 16 éves korában meghalt az atya, édes anyja aztán Szekesfehérvárra költözött, hol szülőjök is volt, de sohasem tudta felejteni Nyeket, a gazdaságot és orvosságait. Mihály meg nevelőnek került Perczelékhöz Bonyhádra, hol magán uton és tanítványaival Pesten végezte a jogot, ügyvéd lett, de nem gyakorolta soha. Költői hivatása volt, maga szegény maradt s csak nemzetét gazdagította szellemi kinccsel. Pesten élt, mint író: előbb Bajzaéknál lakott, majd 1844-ben elvette Csajághy Laurát, Bajzáné nővérét, kit *Merengőjében* megörökített, amint édes anyjának is *A szegény asszony könyve* megindító költeményében állított irodalmi emléket.

Nehéz volt nekem e helytől megválni. Ott úr bevezetett a lakosztályba, most fényes, sok szobájú úri lak s megmutatta a szobát, illetőleg a helyét, előlről befelé a második, hol a nemzeti költő született. Önként egy fohász emelkedett keblemben az éghez, tekintve le most is reánk s adna nekünk ismét néhány olyan nagy szabású férfit, mint Vörösmarty volt, hisz mi ismét kozmopolitákká lettünk s ébresztőre volna szükségünk!

Közeledett az est; a szíves házi ur magyarázván egyuttal, hogy ez a Pusztá-Nyék, míg a csupán egy melyebb út által tőle elválasztott falu neve: a Kápolnás-Nyék, elkalauzolt a vasúti sínekig, s mi most rövidebb uton, a sínek mellett, siettünk az állomás felé.

Tudásvágyamat ekkép kielégíttem, láttam a nagy Vörösmarty születéshelyét. De nemcsak igéből él ám az ember, a farszto út s a szörnyű meleg folytán kimondhatatlanul megsomjaztam. Hol volna egy kis ital? Az állomás magában áll, sehol semmi hozzáférhető hely, mit csináljunk? Közél megláttunk egy kerek kutat, uccu neki! Társam húzott, én meg, amit talán gyermekkorom óta nem tettem, neki rugaszkodtam a vödörnek s ittam nagyot. Mit nem tesz meg az ember szükségben s az uton, amit meg nem tenne otthon! Így most már teljesen kibékülve a sorssal, késő este Szekesfehérvárnak indultunk.

Dr. Dudák János.

Telefon.

B. J. Vizsocsán. Kérelmét készséggel teljesítettük.

R. J. M. Trencsén-Teplici. Az üdvözlőlet a szerkesztőség köszöni, nagyon jó dolguk lehet, hogy egy fürdői levéllel sem keresnek föl, de bizunk a régi közmondásban „A mi halad, el nem marad!“ Üdv!

Pöstyén. A mai postával megkaptam a küldeményt, amint látja, benn van. Az ígért cikket várjuk. A dolgok állása rendes.

Többeknek. Ha előbb kapjuk a közleményeket, közöltük volna, de lap zárta után lehetetlen, a jövő számba nem lenne aktuális.

— Ha egykor szerkesztőségünkbe jön, megmutatjuk a válaszokat. Csak annyit jegyzek meg, hogy incognitóját alaposan eltévesztették. Üdv.

S. K. Tótmegyer. A szerkesztő úr jelenleg üdül Pöstyénben, lehet, hogy onnan fog kirándulni, a helyettes szerkesztő gondolt a kirándulásra, de közbejött akadályok miatt meg nem jelenhet. Azonban reméljük, hogy az érsekújvári néppárt lelke ott lesz, s lapunkban helyet hagyunk becses közleményére. Csak előre!

HIRDETESEK.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász
Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelő s „hygienikusan“ berendezett

diszes uri-és női-fodrásztermét.

Végez mindennemű e szakmába vágó **uri és női hajmunkát**, úgymint hajbetétet, frizeteket, frufukát, egész és fél parókákat, hajfonatokat minden színben; továbbá **női fésülést** a legújabb divat szerint, nappali, estélyi, bál, menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas frizurákat, **haj- és szakállfestést**, úgyszintén **tyukszemvágást** jutányos árban.

== Vesz vágott és kifésült haját. ==

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

4-19

Palásthy Ernő utóda
BAUER DEZSŐ
épület- és díszmű-bádogos
Nyitrán, Hid-utca 1. sz.

Készít és raktáron tart **fürdő-kádakat, konyhaberendezéseket, elvállal légszesz és vízvezeték-berendezéseket, házbefedés és festéseket, villámhárítók és csatornázások elkészítését**, különös szakmirettel bír a **tejgazdasági üzemek berendezéseinek** javításánál stb. pontosan, és a legolcsóbb árakon. 1-3.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank
mint részvénytársaság

elfogad beteteket a legjutányosabb feltételek mellett, **leszámítól** váltókat, betéti könyvecskéket;

kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben;

előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra;

elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban;

felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városház-tér 3-ik szám.

Hirdetmény.

Darázs község volt urbéresei által kért legelő egyenkénti felosztás megengedhetőségét tárgyzó kérdés eldöntésére szükséges nyomozásnak a kiküldött Links István királyi törvényszéki bíró által a helyszínen leendő fogantatására tárgyalási határidőül **1904. évi augusztus hó 16. napjának d. e. 9 órája** Darázs község házába kitűzetik, és arra a jogosultak oly hozzáadással idézettek meg, hogy az eljárás további folyamán személyenkénti idézés vagy értesítés elvárása nélkül érdekeik képviseléséről gondoskodjanak.

Nyitrán a kir. törvényszék mint urbéri bíróság 1904. augusztus 10.

Kamen Manó,
t. jegyző.

Mazóly,
kir. trvszéki elnök. h.

ÉRTESÍTÉS!

Az alulírott nál (Kecskemét XI. kerület, 223. sz.) kapható dr. Bellesheim Alfonz „Szentek élete” („Szentek követése”) c. hírneves munkája. A közel 800 oldalra terjedő vaskos művet néhány napig, a míg csekély készletem tart, 12 kor. helyett 3 koronáért küldeni kész vagyok. *****
Kecskemét, 1904. aug. hó.
1-3. Kontz János.

* * * * *

T Egy jó házból való fiú
tanoncnak
azonnal felvétetik. Vidékiek előnyben részesülnek.
SARLAY ÁDÁM,
fűszerkereskedésében Nyitrán.

JÓ HÁZBÓL VALÓ FIÚ
tanulónak
felvétetik Freissberger Victor
= fűszerkereskedésében Nyitrán. =

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI
SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

*** Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ***

HIRDETME NYEK

a „Nyitramegyei Szemle” részére jutányosan felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti káinitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti káitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket,** azonkívül

Ré zg á l i c o t (98—99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.